

Voornemen en Voorstel voor Participatie voor het project Energiebuffer Zuidwending: project HyStock Waterstofopslag (uitvoerende partij: EnergyStock)

EnergyStock, een 100% dochteronderneming van N.V. Nederlandse Gasunie, heeft het voornemen om de ondergrondse zoutcavernes in Zuidwending in te zetten voor de opslag van waterstof. Hiertoe zal Nobian nog vier zoutcavernes ontwikkelen. Een caveerne is een holle ruimte in de ondergrond, in dit geval in een zoutlaag. Naast de cavernes wil EnergyStock een bovengrondse installatie ontwikkelen om deze cavernes te bedienen en een aansluitleiding om de waterstof te kunnen transporteren. Deze activiteiten vormen samen het project HyStock. Het is de bedoeling dat deze infrastructuur in de toekomst wordt aangesloten op het landelijke waterstofnetwerk dat door Gasunie wordt ontwikkeld.

Dit Voornemen en Voorstel voor Participatie in het kader van de projectprocedure uit de Omgevingswet dient als eerste stap in de procedure om te komen tot de vaststelling van het ruimtelijk besluit en de benodigde vergunningen. Als de besluiten zijn genomen en vergunningen zijn afgegeven kan het project van start.

Samenwerken met de omwonenden en andere belanghebbenden is erg belangrijk. Deze notitie beschrijft het projectvoornemen op hoofdlijnen en geeft aan hoe afstemming met omwonenden; overheden en bestuursorganen; bedrijven; NGO's en natuurverenigingen wordt voorgesteld. Het is tevens de officiële start van het overleg met deze partijen.

Inhoud

Inleiding	3
1. Voornemen	4
Projectomschrijving	4
Initiatiefnemer en betrokken partijen	5
Waarom dit projectvoornemen?	5
Voorgeschiedenis	6
Inventarisatie alternatieven	7
Wanneer zullen de opslag-cavernes operationeel zijn?	7
Werken in de geest van de Omgevingswet	9
2. Participatieplan	11
Waarom worden belanghebbenden nu bij de plannen betrokken?	11
Welke doelen heeft EnergyStock daarbij?	11
Wie betreft EnergyStock bij het project?	12
Hoe betreft EnergyStock deze groepen?	12
Welke invloed heeft u?	14
Onze acties naar aanleiding van dit voorstel van participatie op een rijtje	14
Het formele participatiedeel van het ministerie van EZK: welke formele inspraakmogelijkheden zijn er in de procedures?	15

Inleiding

In het duurzame energiesysteem van de toekomst speelt waterstof een onmisbare rol. Dit duurzame gas kan worden ingezet als vervanger van fossiele grond- en brandstoffen zoals aardgas. Om dit mogelijk te maken, is er onder andere voldoende opslagcapaciteit nodig. Met het voornemen van EnergyStock wordt de mogelijkheid gecreëerd om waterstof voor een langere periode (weken tot maanden) ondergronds op te slaan. Momenteel is het nog niet mogelijk om grote hoeveelheden duurzame energie voor een dergelijke termijn op te slaan. Op deze manier levert EnergyStock met het project HyStock een bijdrage aan het aanbod van voldoende flexibel beschikbare hernieuwbare energie in het energiesysteem.

Bij dezen wil het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) belanghebbenden tezamen met de initiatiefnemer van HyStock informeren over dit voornemen. Het publiceren van dit Voornemen en Voorstel voor Participatie is daarbij een belangrijke stap. Deze notitie bestaat uit twee delen:

1. Voornemen: de beschrijving van de plannen

In dit onderdeel wordt aangegeven wie de initiatiefnemers zijn en wat de rol van het ministerie is. Er wordt geschetst wat het voornemen is aan de hand van een beknopte beschrijving van de onderdelen. Ook wordt ingegaan op de vergunningen en toestemmingen die nodig zijn om het project te mogen uitvoeren. Daarbij wordt aangegeven welke procedure daarvoor wordt gevolgd, wie erbij betrokken zijn en hoe de planning tot realisatie eruitziet.

2. Voorstel voor participatie

In dit onderdeel wordt het belang uitgelegd om iedereen zo vroeg en goed mogelijk bij het voornemen te betrekken. Verder geeft dit onderdeel inzicht in hoe u nu op de plannen kunt reageren en hoe u in de formele procedures aanvullend geïnformeerd wordt.

1. Voornemen

Projectomschrijving

EnergyStock (100% Gasuniedochter) werkt bij Zuidwending (provincie Groningen) aan het waterstofopslagproject HyStock. Dit project wordt ontwikkeld op het terrein van Energiebuffer Zuidwending. EnergyStock heeft een opslagvergunning om tien cavernes te mogen gebruiken voor de opslag van aardgas. Zes cavernes worden momenteel hiervoor gebruikt. Het voornemen van EnergyStock is om naast aardgas in de toekomst ook waterstof te kunnen opslaan en de andere vier caverneposities in te zetten voor de ondergrondse opslag van waterstof. Deze vier cavernes zullen worden ontwikkeld door Nobian. Een bovengrondse installatie zal worden gerealiseerd voor het injecteren en uitzenden van waterstof. De installatie is gepland op het terrein tussen de huidige aardgasinstallatie aan de N366, dat daarvoor ook al is aangewezen in het vigerende bestemmingsplan. Tot slot is er een aansluitleiding nodig om de waterstofopslag te verbinden met het landelijke waterstofnetwerk van Gasunie. De bestaande en nieuwe opslagcavernes, de bovengrondse installatie en de aansluitleiding vormen samen het waterstofopslagproject HyStock. Dit is daarmee de opgave voor dit project.

Zuidwending is een geschikte locatie voor de ondergrondse opslag van energie vanwege de aanwezigheid van de zoutkoepel aldaar. Het voordeel van het opslaan van energie in zoutcavernes is dat de capaciteit van deze cavernes relatief groot is, bijvoorbeeld ten opzichte van batterijen. Eén caveerne die gevuld is met waterstof, bevat evenveel energie als drie voetbalvelden met zonnepanelen in een jaar samen kunnen produceren.¹ Deze grote hoeveelheid energie kan ondergronds voor weken tot zelfs maanden worden opgeslagen, wat in een batterij niet kan. EnergyStock heeft al veel ervaring met het ondergronds opslaan van aardgas en toont hier al meer dan een decennium aan dat de ondergrondse opslag van gasen in zoutcavernes veilig kan.

1 De huidige aardgasopslag in Zuidwending

Het voornemen is om in 2026 een eerste waterstofcaveerne, de bovengrondse installatie en de aansluitleiding in gebruik te nemen. EnergyStock verwacht dat er in 2030 vier cavernes voor de opslag van waterstof nodig zijn om aan de marktvaart naar waterstof te kunnen voldoen. Met een aansluiting

¹ Uitgaande van een gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik.

van de cavernes op het landelijke waterstofnetwerk wordt het mogelijk voor bedrijven in heel Nederland om waterstof aan de opslag aan te bieden en uit de opslag af te nemen.

Initiatiefnemer en betrokken partijen

Het project HyStock kent vier partijen die betrokken zijn bij de projectrealisatie:

1. EnergyStock (initiatiefnemer)
2. Gasunie
3. Nobian
4. HyStock

EnergyStock

De initiatiefnemer van dit project is EnergyStock. EnergyStock is een 100% dochter van Gasunie de drijver van de inrichting, het mijnbouwbedrijf volgens de Mijnbouwwet en zal ook de benodigde vergunningen aanvragen die gerelateerd zijn aan de opslag in en het weer uitzenden van waterstof uit de cavernes.

Nobian

Nobian is een bedrijf dat actief is in de productie van basischemicaliën voor industriële toepassingen. Nobian heeft verschillende zoutcavernes in bedrijf, waaronder die in Zuidwending en bij Heiligerlee. Nobian zal de nog te ontwikkelen zoutcavernes uitloggen en het zout transporteren naar de afnemers (chemische industrie) en zal de benodigde vergunningen gerelateerd aan de zoutwinning aanvragen.

Gasunie

Gasunie is een 100% staatsdeelneming en ontwikkelt het landelijk transportnet voor waterstof. Gasunie is door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat aangewezen als ontwikkelaar en beheerder van dit net.²

HyStock

HyStock is een 100% dochter van Gasunie. HyStock gaat de waterstofcavernes huren van EnergyStock en gebruiken voor de opslag van waterstof. Partijen kunnen met HyStock een contract afsluiten voor het injecteren, opslaan en uitzenden van waterstof in zoutcavernes op een manier vergelijkbaar met de huidige opslag van aardgas.

Waarom dit voornemen?

Om klimaatverandering te kunnen beperken tot maximaal 1,5 graad opwarming aan het einde van deze eeuw, hebben zowel de Europese Unie als Nederland ambitieuze doelen voor CO₂-reductie geformuleerd. Nederland (60% reductie in 2030) gaat daarbij verder dan Europa (55% reductie in 2030). Om deze doelen te kunnen halen, moet de energievoorziening in hoog tempo verduurzaamd worden. Het energiesysteem bestaat grofweg uit elektronen en moleculen. Groene elektronen kunnen bijvoorbeeld worden opgewekt met wind- en zonneparken. Verschillende soorten afnemers hebben echter moleculen nodig als grondstof of als brandstof. Daarom moeten groene alternatieven worden ontwikkeld voor verschillende fossiele gassen, zoals aardgas en grijze waterstof. Het meest

² Kamerstuk 32813, nr. 756; Kamerstuk 3281, nr. 958.

kansrijke alternatief is groene waterstof. Deze energiedrager wordt gemaakt door groene elektriciteit uit zon of wind via elektrolyse om te zetten in waterstof, een duurzame gasvormige energiedrager.

Daarnaast zal waterstof een landelijk dekkend transport- en opslagsysteem nodig hebben dat de afnemers en aanbieders van waterstof met elkaar verbindt. Dit landelijke netwerk wordt ontwikkeld door Gasunie. Het landelijke waterstofnetwerk bestaat uit transportleidingen in de verschillende Nederlandse industrieclusters en de transportleidingen waarmee de industrieclusters met elkaar zijn verbonden. Tevens wordt voorzien in waterstofleidingen naar grensovergangen met België en Duitsland, alwaar het landelijk transportnet voor waterstof aangesloten wordt op het waterstofnetwerk van de buurlanden. EnergyStock zal met het project HyStock voorzien in de opslag voor waterstof die nodig is voor het bufferen en het op druk houden van dit transportnetwerk. Doordat in de zoutcavernes waterstof voor weken tot maanden kan worden opgeslagen, levert de opslag niet alleen een bijdrage aan verduurzaming, maar ook aan de flexibiliteit en betrouwbaarheid van het duurzame energiesysteem. Er zijn immers dagen dat de zon niet schijnt en de wind niet waait. Op die dagen kan dan energie uit de waterstofopslag worden onttrokken. Ook kan de opslag kortdurende schommelingen in het waterstofnetwerk opvangen door waterstof uit te zenden of juist in te nemen.

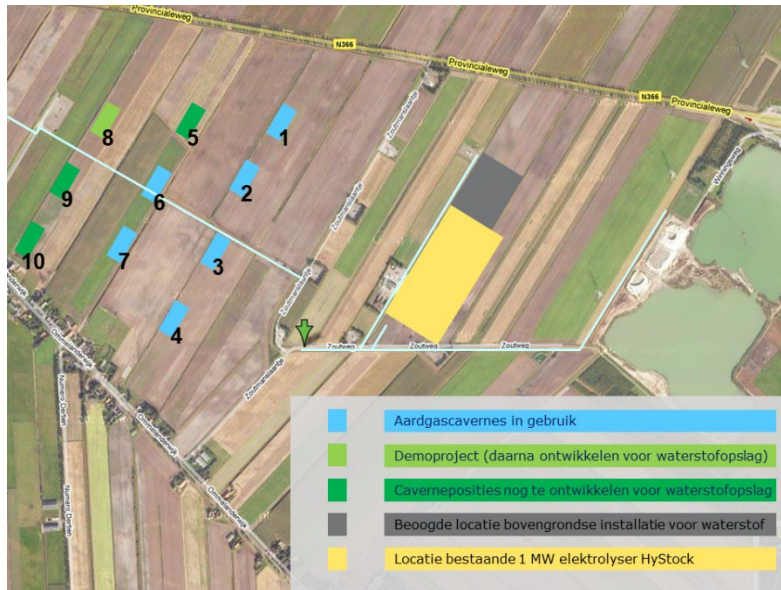
Voorgeschiedenis

Sinds 2011 wordt door EnergyStock op deze locatie aardgas opgeslagen in de cavernes. EnergyStock heeft daardoor al veel ervaring met het ondergronds opslaan van gas en toont hier al meer dan een decennium aan dat de ondergrondse opslag van gassen veilig kan. Dit willen we nu uitbreiden naar waterstof.

Testopstelling

Voordat Nobian de cavernes gaat ontwikkelen, worden er door EnergyStock testen uitgevoerd in een bestaand boorgat van een nog te ontwikkelen caveerne (A8). Deze testen lopen tot het einde van 2022 en zijn nodig om te beoordelen of alle materialen en fysieke onderdelen die nodig zijn voor het ondergronds opslaan van gassen geschikt zijn voor waterstof. Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is bij elke stap van dit testproces betrokken. Aan het einde van de testperiode wordt er een eindrapportage met de onderzoeksresultaten opgesteld. De testopstelling wordt dan verwijderd en

het boorgat weer in zijn oorspronkelijke staat gebracht.

2 Voorgenomen inrichting terrein Zuidwending

Inventarisatie alternatieven

De locatie in Zuidwending is reeds door Nobian en EnergyStock in gebruik voor het winnen van zout en het vervolgens opslaan van aardgas in de uitgeloopte cavernes. Vanwege de al aanwezige cavernes, infrastructuur en installatie is deze locatie het meest logisch om als eerste te ontwikkelen voor ondergrondse waterstofopslag. De ca. 2 km lange verbindingsleiding voor de aansluiting op het landelijk waterstofnetwerk zal worden gecombineerd met de aanwezige buisleidingen in de reeds bestaande buisleidingstrook. Naast de vier nog te ontwikkelen cavernes, zullen ook de zes bestaande aardgascavernes aanvullend worden herbestemd voor de opslag van waterstofgas. Dit heeft ook een milieuvoordeel: de cavernes die al zijn ontstaan bij het winnen van zout, krijgen een nieuwe bestemming. Dit is beter voor het milieu en de omgeving dan het eerst moeten creëren van nieuwe cavernes op een andere locatie.

EnergyStock en Nobian doen nog wel onderzoek naar de specifieke terreininrichting in Zuidwending. Het is niet uitgesloten dat posities van nog uit te logen cavernes voor waterstof enigszins gaan wijzigen ten opzichte van de locaties die hiervoor nu voorzien zijn. Wanneer er een bovengrondse aansluitput verschuift ten opzichte van de huidige in het bestemmingsplan aangegeven locatie, moet de wijziging worden vastgelegd in het Rijksinpassingsplan (RIP). Hiervoor zal een voorkeursalternatief (VKA) worden opgesteld. Dit VKA wordt uitgewerkt in een ontwerpversie van het plan, dat voor een periode van zes weken ter inzage wordt gelegd. Op deze manier kunnen belanghebbenden hun zienswijze geven.

Wanneer zullen de opslag-cavernes operationeel zijn?

Mits alle vergunningen worden verleend is de planning dat één caverne eind 2026 operationeel is en aangesloten op het landelijke waterstofnetwerk. De overige cavernes worden door Nobian uitgeloopt tussen 2024 en 2030. Afhankelijk van de ontwikkelingen op de gasmarkt en de waterstofmarkt is het mogelijk dat de bestaande zes cavernes, die nu nog gebruikt worden voor de opslag van aardgas, in de loop der jaren eveneens worden ingezet voor de opslag van waterstof. Met deze mogelijkheid

wordt nu al rekening gehouden in het RIP en sommige relevante besluiten zoals de opslagvergunning en het opslagplan.

De Rijkscoördinatierегeling (RCR-procedure)

Het ministerie van EZK is op grond van de Mijnbouwwet het coördinerend bevoegd gezag bij projecten waarbij stoffen in de ondergrond worden opgeslagen. Het ministerie stemt de verschillende vergunningenprocedures op elkaar af. Dit wordt aangeduid als de 'Rijkscoördinatierегeling'.

Via dit proces ziet de overheid erop toe dat alle infrastructuur ruimtelijk zorgvuldig wordt ingepast en vastgelegd in een Rijksinpassingsplan (RIP) en dat de procedure voor alle betrokkenen overzichtelijk is. De coördinatie zorgt er ook voor dat de procedures voor de verschillende vergunningen gelijktijdig worden afgegeven. Dit heeft als voordeel dat ook participatie, zienswijzen en eventueel beroep voor de verschillende besluiten gelijktijdig kunnen plaatsvinden.

3 Deze afbeelding is een schematisch overzicht van het proces, niet alle stappen zijn altijd noodzakelijk. De publicatie van dit document is stap 1 in het schema.

Er zijn diverse vergunningen en toestemmingen nodig voor de onderstaande activiteiten:

- Het uitloggen van de vier nieuwe cavernes;
- Het geschikt maken van de cavernes voor de opslag van waterstof en het bouwen van bovengrondse installaties;
- Het aanleggen van ondergrondse leidingen op het caverneterrein;
- Het aanleggen van een ondergrondse leiding van plm. 2 km, waarmee de opslag verbonden wordt met het landelijk waterstofnetwerk;
- Het inrichten van het caverneterrein;
- De mogelijkheid om waterstof op te slaan in de zes bestaande cavernes die momenteel voor de opslag van aardgas worden gebruikt.
- De abandonnering die in het winnings- en opslagplan wordt omschreven.

Het is belangrijk dat het bevoegd gezag, in dit geval vooral het ministerie van EZK, het milieubelang goed meeweegt in de besluitvorming van dit project. Daarom wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld, waarin de impact van het project op het milieu wordt onderzocht. Voor het MER vindt uitgebreid onderzoek plaats waarmee alle mogelijke milieugevolgen van zowel de zoutwinning als de opslag van waterstof vooraf in kaart worden gebracht. De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) wordt om advies gevraagd.

De huidige caverneposities zijn al vastgelegd in het vigerende bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan heeft echter geen betrekking op de waterstofopslag in de cavernes en daarom is aanpassing nodig middels een RIP. De ontwerpversie van het RIP wordt voor een periode van zes weken ter inzage gelegd, samen met de bijbehorende ontwerp-vergunningen. Tevens wordt dan de MER ter inzage gelegd.

De RcR voor HyStock start in het voorjaar van 2022 en loopt naar verwachting door tot medio 2024.

Werken in de geest van de Omgevingswet

De bedoeling van het kabinet is dat de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking treedt. Dit betekent dat deze vergunningenprocedure start onder de Wet ruimtelijke ordening en bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet onder de nieuwe wetgeving zal vallen. De naam van de procedure verandert dan ook van “Rijkscoördinatierегeling” (RCR) in “projectprocedure”. Op eenzelfde manier zal het “Rijksinpassingsplan (RIP)” onder de Omgevingswet veranderen in “projectbesluit”.

Om voorbereid te zijn op deze wijziging, werkt EnergyStock voor het project HyStock al in de geest van de Omgevingswet en conform de vereisten van de projectprocedure. Na dit voornemen en voorstel voor participatie wordt dan ook een verkenning uitgevoerd voor deze opgave die zal uitmonden in een Voorkeursalternatief (VKA), naar verwachting eind 2023. Dit VKA zal worden uitwerkt in een projectbesluit. Deze verkenning en het komen tot het definitief projectbesluit duurt tot september 2024. De stappen daarin worden hieronder beschreven onder het kopje ‘het formele participatiedeel van het ministerie van EZK’.

Het projectbesluit zal worden vastgesteld door de Minister voor Klimaat en Energie in overeenstemming met de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Ter voorbereiding

van het projectbesluit kan een voorkeursbeslissing worden genomen. Dat is bij dit voornemen niet het geval, aangezien er al een voorziene locatie is voor het project.

Onderdeel van de Omgevingswet is dat een ieder in de omgeving van het project vanaf het begin van de procedure meegenomen wordt bij het voornemen en mag reageren op het participatieplan. Daarnaast mag iedereen oplossingen aandragen voor de opgave. Hiervoor zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen onder het kopje 'welke invloed heeft u?'. Het aandragen van oplossingen is mogelijk tot en met (als reactie op) de concept-NRD.

Vroegtijdige participatie is een belangrijk element voor betere besluitvorming en bij dit project wordt al conform alle eisen aan participatie (conform de Omgevingswet) gewerkt. Hoe we het participatietraject willen vormgeven, beschrijven we in hoofdstuk 2.

2. Participatieplan

Dit onderdeel gaat over de manier waarop verschillende groepen belanghebbenden bij het voornemen van EnergyStock voor het project HyStock worden betrokken en inspraak kunnen hebben. Het betreft hier een voorstel dat bedoeld is om duidelijk te maken hoe per doelgroep (omwonenden; overheden en bestuursorganen; bedrijven; NGO's en natuurverenigingen) met participatie wordt omgegaan. EnergyStock wil aan het begin van het project al weten welke vragen en zorgen bij de verschillende groepen belanghebbenden leven, zodat wij daar in het vervolgproces van het project HyStock rekening mee kunnen houden. Anderzijds geldt ook dat belanghebbenden via deze weg aan het begin van de vergunningenprocedure een overzicht krijgen van de verschillende formele inspraakmomenten. Op dit moment kan nog niet exact aangegeven worden welke informele gesprekken zullen worden gevoerd naast de formele procedure.

In het participatietraject wordt onderscheid gemaakt tussen formele participatie (momenten die wettelijk verplicht zijn en die gekoppeld zijn aan de publicatie van een (ontwerp)document dat wordt opgeleverd in het kader van de besluitvormingsprocedure) en informele participatie (alle momenten waarop belanghebbenden tussentijds worden geïnformeerd en hun mening kunnen geven). Op deze manier wil EnergyStock borgen dat de verschillende doelgroepen zich in elke fase van het project HyStock kunnen uitspreken over het project. EnergyStock is er namelijk van overtuigd dat een project als HyStock alleen in goede afstemming met de genoemde belanghebbenden kan worden gerealiseerd.

Waarom worden belanghebbenden nu bij de plannen betrokken?

Voor EnergyStock is het vanzelfsprekend dat mogelijke belanghebbenden bij project HyStock, zoals omwonenden, in een vroeg stadium betrokken worden bij de ontwikkeling van het project. EnergyStock wil zo snel mogelijk op de hoogte zijn van de vragen en zorgen van belanghebbenden, zodat wij deze kunnen adresseren. Op welke wijze EnergyStock dat doet verschilt per doelgroep, en wordt in dit voorstel nader toegelicht. Met de publicatie van dit voorstel voor participatie wordt de voorgenomen betrokkenheid van belanghebbenden beschreven. Het expliciteren van onze participatieaanpak past ook bij de manier waarop Gasunie de omgeving wil betrekken bij al haar projecten.

Welke doelen heeft EnergyStock daarbij?

Voor EnergyStock is het van belang om alle doelgroepen die mogelijk te maken krijgen met de ontwikkeling en de uitvoering van het project HyStock te informeren en betrekken op een manier die voor iedereen begrijpelijk is. Wij hebben daarbij de volgende doelen:

- We willen in de ontwikkeling van het project rekening houden met de belangen van doelgroepen die een raakvlak hebben met het project HyStock. Daarom willen we de vragen en zorgen die bij doelgroepen leven in een vroege fase van het project boven tafel krijgen;
- We willen heldere keuzes maken in het project en daarbij duidelijk laten zien hoe we daarbij met uw belangen zijn omgegaan, rekening houdend met uw mening of voorkeuren;
- We willen de omgeving inzicht geven in de stappen die het project de komende jaren zal zetten;
- We willen de omgeving inzicht geven in de verbanden tussen het project HyStock en andere projecten in de regio.

Wie betreft EnergyStock bij het project

Onderstaand staat een overzicht van de (groepen) belanghebbenden die EnergyStock bij het project wil betrekken. Dit is een globaal overzicht. EnergyStock is zich ervan bewust dat sommige belanghebbenden niet direct in één van de geïdentificeerde groepen vallen, of zich juist binnen meerdere groepen bewegen.

1. Omwonenden: Privépersonen uit de omgeving die mogelijk in aanraking komen met het project HyStock. EnergyStock hanteert daarbij geen harde geografische grens om te definiëren wie met “omwonenden” worden aangeduid. Natuurlijk is het zo dat EnergyStock de nauwste contacten onderhoudt met burgers die in de naburige dorpen wonen, zoals Ommelanderswijk, Zuidwending en Numero Dertien. Omwonenden kunnen ook worden vertegenwoordigd door bijvoorbeeld dorpsverenigingen.
2. Overheden en bestuursorganen: Betreft de overheden op verschillende niveaus (landelijk / provincie / gemeente / waterschap) en andere bestuurlijke actoren die een rol hebben in dit proces. Voorbeelden daarvan zijn het ministerie van EZK, Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), de Omgevingsdienst, de Veiligheidsregio en de gemeente Veendam.
3. Bedrijven: Het gaat hierbij om bedrijven die zich in de nabijheid van EnergyStock en het project HyStock bevinden, zoals agrariërs. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen bedrijven die structureel met het project in aanraking komen, of incidenteel, bijvoorbeeld omdat zij eenmalig impact ondervinden van werkzaamheden.
4. NGO's en natuurverenigingen: Organisaties zonder winstoogmerk die zich inzetten voor milieu en natuurbehoud. Dit kunnen landelijke organisaties zijn als Greenpeace, maar ook lokale initiatieven zoals Stichting het Groninger Landschap.
5. Overige maatschappelijke partijen: Voorbeelden hiervan zijn scholen of lokale hulpdiensten die met het project in aanraking komen.

Hoe betreft EnergyStock deze groepen?

1. Omwonenden

EnergyStock onderhoudt regelmatig contact met de bewoners van de omliggende dorpen, specifiek met Ommelanderswijk, Zuidwending en Numero Dertien. Dit doet EnergyStock onder andere door het organiseren van dialoogsessies, het verspreiden van informatie via de website “Energiebuffer Zuidwending”, het plaatsen van informatie in dorpskrant 't Tonckeltje en lokale media, directe brieven naar burgers en de buurtbarbecue. Daarnaast informeert EnergyStock burgers indien nodig via ad hoc-kanalen als een infographic of eenmalig drukwerk. Dit betekent dat omwonenden al voor de publicatie van dit voornemen op de hoogte kunnen zijn van het voornemen van EnergyStock om waterstof op te gaan slaan.

Gedurende de uitvoering van het project zal EnergyStock het gesprek aan blijven gaan met omwonenden zoals zij dat van de organisatie gewend zijn. Aanvullend zal EnergyStock in het kader van deze procedure extra dialoogsessies organiseren om actief meningen en inzichten uit de omgeving op te halen. Deze sessies kunnen bijvoorbeeld gaan over gestapelde mijnbouw en/of bodembewegingen, afhankelijk van de input uit en de behoefte van de omgeving. Een exacte planning van deze bijeenkomsten is op dit moment nog niet

beschikbaar. Deze bijeenkomsten van EnergyStock zullen in elk geval aanvullend zijn op de formele procedure die door het ministerie van EZK georganiseerd wordt. Bij vragen kunnen omwonenden altijd contact opnemen met EnergyStock via de [website](https://www.energiebufferzuidwending.nl/contact) <https://www.energiebufferzuidwending.nl/contact>.

2. Overheden en bestuursorganen

EnergyStock onderhoudt contact met overheden op verschillende niveaus: landelijk, regionaal en lokaal. Daarnaast overlegt EnergyStock met regelmaat met de relevante toezichthouders. Het contact met overheden gaat zowel over de inhoud van het project als over de procedures. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft daarbij een bijzondere rol. Om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over het verloop van de projectprocedure, stemt EnergyStock de informatie die we hierover naar buiten brengen met het ministerie af. We nodigen ook vertegenwoordigers van de overheden uit bij onze dialoogsessies. Zo kan iedereen met vragen over de procedure ook bij het ministerie terecht.

3. Bedrijven

EnergyStock neemt rechtstreeks contact op met bedrijven als er mogelijk sprake is van effect van ons project op de werkzaamheden van een ander. Hierbij maakt EnergyStock onderscheid tussen bedrijven die mogelijk gevolgen ervaren van de komst van de waterstofcavernes en bedrijven die mogelijk een commercieel belang bij het project hebben, bijvoorbeeld als klant of toeleverancier. Naast dergelijke individuele contacten zullen bedrijven in de omgeving uitgenodigd worden voor informatiebijeenkomsten. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd voor de volgende stap in de projectprocedure, de publicatie van de “concept-NRD”. Dat gebeurt naar verwachting in najaar 2022. Tot slot kunnen bedrijven altijd [contact](#) met EnergyStock opnemen via de website.

4. Niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en natuurverenigingen

In de gehele uitvoering van het project zal EnergyStock nadrukkelijk aandacht hebben voor veiligheid voor mens, dier en milieu. Hierbij nemen we ook de belangen van het Groninger landschap in acht. Gedurende de projectprocedure zal EnergyStock ook specifieke studies uitvoeren voor de vergunningen en het Milieueffectrapport (MER). Over al deze onderwerpen onderhouden we rechtstreeks contact met NGO's en natuurverenigingen. Daarnaast worden deze organisaties ook uitgenodigd voor informatiebijeenkomsten over het project. Tot slot kunnen NGOS en natuurverenigingen [contact](#) met EnergyStock opnemen via de website.

5. Overige maatschappelijke partijen

In de omgeving zijn allerlei andere partijen die mogelijk in aanraking kunnen komen met het project. Hierbij kan worden gedacht aan bestemmingsverkeer, hulpdiensten of maatschappelijke partijen die niet een directe betrokkenheid hebben bij het project, maar mogelijk wel interesse hebben in het verloop van HyStock (zoals scholen). Wij zullen deze partijen op de hoogte houden via de website van Energiebuffer Zuidwending, het project HyStock en incidenteel drukwerk. Indien wij bijzondere situaties voorzien die specifiek effect hebben op een belanghebbende, dan zullen wij daarmee rechtstreeks contact over opnemen.

Welke invloed heeft u?

Iedereen kan waardevolle inzichten geven over de lokale situatie, uitdagingen of kansen zien voor het project HyStock, of aangeven welke mogelijke belangen van anderen door het project geraakt kunnen worden. Daar proberen we bij de uitwerking, beslissingen en uitvoering van het project zoveel als mogelijk rekening mee te houden. Concrete onderwerpen waarop wij graag inzichten van anderen ontvangen zijn:

- De posities van de bovengrondse aansluitputten;
- de inrichting van het terrein en de inpassing van het terrein in de omgeving;
- onderzoeken naar de veiligheid van het project en het beperken van hinder, zowel tijdens de ontwikkeling van het project als in de operationele periode die daarop volgt.

Als uitgangspunten voor oplossingen van de opgave gelden:

1. De oplossing moet technisch en praktisch uitvoerbaar zijn
2. Het moet een oplossing bieden voor de geschetste opgave
3. We streven naar een zo laag mogelijk impact op natuur, milieu en fysieke leefomgeving.

Tegelijkertijd zijn er ook zaken die niet onder de participatie vallen. De locatie in Zuidwending is reeds door Nobian en EnergyStock in gebruik voor het winnen van zout en het vervolgens opslaan van aardgas in de uitgeloopte cavernes. Vanwege de al aanwezige cavernes, infrastructuur (waaronder de bestaande buisleidingstrook) en installatie is deze locatie het meest logisch om als eerste te ontwikkelen voor ondergrondse waterstofopslag. Daarmee zijn de keuze voor Zuidwending als locatie en het tracé van de aansluitleiding geen onderdeel van het participatietraject.

Bovenstaande zijn de uitgangspunten voor het redelijkerwijs in beschouwing nemen van oplossingen voor de geschetste opgave cq project.

Onze acties naar aanleiding van dit voorstel van participatie op een rijtje

- Via de websites <https://www.energiebufferzuidwending.nl/> en <https://www.hystock.nl/> informeert EnergyStock alle stakeholders doorlopend over de ontwikkelingen in het project HyStock.
- EnergyStock blijft omwonenden informeren via regelmatig terugkerende dialogosessies en zorgen voor directe informatievoorziening wanneer er publicaties plaatsvinden waarop belanghebbenden kunnen reageren. Ook geven wij dan een concrete verwijzing naar de plek waar meer informatie over die procedures te vinden is.
- EnergyStock gaat individueel in gesprek met bedrijven die in de directe omgeving van het project zitten.
- EnergyStock onderhoudt contact met alle betrokken overheden.
- Reacties op dit voorstel voor participatie neemt EnergyStock mee in de vormgeving van het project HyStock. De manier waarop wij reacties verwerken wordt met de publicatie van de concept-NRD toegelicht.
- Bij elk formeel zienswijzemoment past EnergyStock het participatieplan aan. Zo zorgen wij ervoor dat gedurende het proces de communicatie aansluit bij de voortgang van het project en het participatie plan geactualiseerd blijft.

Het formele participatiedeel van het ministerie van EZK: welke formele inspraakmogelijkheden zijn er in de procedures?

Onderdeel van de procedure is een aantal momenten waar het mogelijk is om een reactie of zienswijze in te dienen. Deze worden meegenomen in de besluitvorming. Hieronder staat een overzicht van deze momenten. Daarnaast worden de stappen in de procedure toegelicht.

Globale planning	Procedurestap	Reactiemogelijkheden
Juni 2022	Voornemen en Voorstel voor Participatie wordt gepubliceerd.	Iedereen kan hier gedurende een termijn van zes weken reageren op het Voornemen en voorstel voor Participatie.
Najaar 2022	Concept-NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) wordt gepubliceerd. Hierin geven we aan wat we in de Milieu Effect Rapportage (MER) gaan onderzoeken en hoe we dat gaan doen.	Iedereen kan hier gedurende een termijn van zes weken een zienswijze op indienen.
Januari 2023	Op basis van de concept NRD, de zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. zal het ministerie van EZK de definitieve NRD vaststellen en publiceren, via de website https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten	-
Januari 2023 – april 2024	De MER wordt opgesteld op basis van de bevindingen uit de milieustudies. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken wordt een VKA opgesteld, en kunnen bevoegde gezagen beoordelen of vergunningen kunnen worden verleend en of de ruimtelijke inpassing mogelijk is.	-
Mei 2024	De MER wordt samen met het ontwerp projectbesluit en de bijbehorende ontwerp-vergunningen gepubliceerd.	Iedereen kan hier gedurende een termijn van zes weken een zienswijze op indienen.
Mei – september 2024	De ontwerpbesluiten worden mogelijk aangepast n.a.v. de ingediende zienswijzen. Tevens wordt een reactienota opgesteld, waarin wordt vermeld wat er met de ingediende zienswijzen is gedaan.	-
September 2024	Definitief projectbesluit en benodigde definitieve vergunningen worden gepubliceerd.	Deze besluiten worden wederom 6 weken ter inzage gelegd. Hiertegen is beroep mogelijk bij de Raad van State.